

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep

0030 OSLO

Deres referanse

Vår referanse (bes oppgitt ved svar)

Dato

09/01146-3 /JSK

15. september 2009

Høringsuttalelse – forslag til endringer i ny utlendingslovs § 108 om straff og forslag i tilhørende forskriftsbestemmelse – utlendinger omfattet av EØS-avtalen og EFTA-konvensjonen

Det vises til departementets høringsbrev av 3. september 2009, inneholdende forslag til endringer av § 108 i lov av 15. mai 2008 nr. 35, den nye utlendingsloven.

Departementet har blant annet fremmet forslag om at brudd på registreringsplikten i utlendingslovens § 117 nå skal sanksjoneres med bot eller fengselsstraff, jf. høringsnotatets punkt 3.1. Datatilsynets kommentarer til disse endringsforslagene følger nedenfor.

Utredning av personvernkonsekvenser

Plikten til å konsekvensutrede ”*antatte vesentlige konsekvenser*” av de beslutninger som foreslås truffet som ledd i en lovgivningsprosess, følger av utredningsinstruksens punkt 2.1. Ifølge Fornyings- og administrasjonsdepartementets veileder til instruksens innledning, innebærer dette at den innledningsvis skal utføres en forenklet konsekvensvurdering – det skal vurderes hvorvidt den aktuelle regelendringen i det hele tatt kan tenkes å føre med seg vesentlige personvernkonsekvenser. Dernest skal de antatte personvernkonsekvenser eventuelt vurderes og utredes nærmere.¹ Det fremgår ikke av høringsnotatet, verken direkte eller indirekte, at departementet har foretatt noen slike vurderinger.

Slik Datatilsynet ser det, vil det presenterte forslaget opplagt kunne ha vesentlige personvernkonsekvenser for en rekke individer. Følgene av utelatt registrering vil, i tillegg til selve straffesanksjonen, kunne føre til at en rekke EØS- og EFTA-borgere blir registrert i det sentrale strafferegisteret, på bakgrunn av unnlatelser som etter tilsynets oppfatning må kunne karakteriseres som mindre alvorlige.² Slik registrering kan i sin tur ha ytterligere ringvirkninger for den enkelte. Disse kan fortone seg som svært negative for den det gjelder.

¹ ”Veileder til utredningsinstruksens – utredning av personvernkonsekvenser”, side 10 høyre spalte.

² Jf. lov om strafferegistrering § 1.

Tilsynet minner for ordens skyld om at personopplysningslovens regler kommer til anvendelse uavhengig av den registrertes nasjonalitet, så lenge den registeransvarlige er etablert i riket.

Øvrige merknader

Tilsynet mener dessuten at straffetrusselen fremstår som uproporsjonal, sett i lys av at formålet med registreringen er ”*mulighet for kontroll og å få kunnskap om arbeidsinnvandringen*”. Slik tilsynet ser det, burde det være mulig å oppnå de samme formål uten at det innføres sanksjoner i form av bøter eller fengselsstraff, og uten at enkeltindividet utsettes for inngrep i personvernet, representert ved registeroppføringer i andre registre.

Datatilsynet er for øvrig uenig i at en enkeltbestemmelse om *bøtestraff* i ett enkelt annet lands utlendingslovgivning kan vektlegges i avgjørende grad, til inntekt for en innføring av *fengselsstraff* i norsk rett. Det representerer også et problem at høringsnotatet mangler presise henvisninger til det omtalte regelverket.

Tilsynets er også skeptisk til at ”*likhetshensyn*” anføres som hovedbegrunnelse for endringsforslaget, uten at det samtidig redegjøres på en klar måte for det relevante sammenligningsgrunnlaget. Etter tilsynets oppfatning bør man i det hele tatt være tilbakeholden med å begrunne innføringen av en *straffebestemmelse* med at det finnes andre og lignende forhold som er straffbare. Det fremstår videre som et paradoks at ”*manglende overholdelse av registreringsplikten ikke røkter ved den enkeltes rett til opphold*”, samtidig som den samme forsømmelsen skal medføre så vidt alvorlige konsekvenser som fengselsstraff og tilhørende oppføringer i nasjonale strafferegistre – kanskje også internasjonale – i mange år.

Datatilsynet har forståelse for at arbeidet med ny utlendingslov er omfattende og krevende. Likevel vil tilsynet påpeke at det for høringsinstansene er vanskelig å forholde seg til slike trinnvise lovendringer som en her står overfor, der det innføres en særskilt plikt i den ene omgang, som i den neste blir supplert med en straffebestemmelse.

Med hilsen

Georg Apenes
direktør

Jørgen Skorstad
rådgiver

Kopi: Fornyings- og Administrasjonsdepartementet, v/Statsforvaltningsavdelingen,
Pb 8004 Dep, 0030 Oslo